

A. TRAINA — G. BERNARDI PERINI, *Propedeutica al latino universitario*. Testi e manuali per l'insegnamento universitario del latino vol. 9. Bologna, Patron, 1972. p. X + 394.

Res vzoren, izredno dragocen priročnik, ki v desetih poglavjih uvede študenta v vsa pomembnejša poglavja latinske filologije: prvo poglavje je posvečeno zgodovini latinskega jezika, drugo izgovarjavi, tretje akcentu, naslednja poglavja, fonetiki, morfologiji, sintaksi, metriki, tekstni kritiki, didaktiki, zadnje pa splošnemu pregledu priročnikov za študij latinskega jezika in književnosti. Izvzeto je le področje rimske literature, ki je bilo v isti zbirki priročnikov (Testi e manuali) obdelano že v dveh samostojnih publikacijah (vol. 5 in 6: V. Paladini — E. Castorina, *Storia della letteratura latina*).

Snov posameznih poglavij ni nanizana sistematično *ab ovo*; avtorja marveč pristopata in *medias res*, v jedro najbolj žgočih problemov. Podajanje snovi je izredno jasno in pregledno, zgoščeno in ekonomsko pretehtano; avtorja izhajata iz globoko fundiranih teoretičnih izhodišč in ob vsakem poglavju presenečata s svojo izredno erudicijo, razgledanostjo, ažurnostjo in z neposrednim pristopom k najbolj nevrlogičnim točkam jezikoslovne in filološke znanosti. Na koncu vsakega poglavja je bogata in obenem kritično distancirana bibliografija, ki daje študentu potrebne napotke za poglobitev v obravnavano snov in razgled po ožje specializirani strokovni literaturi.

Razumljivo je, da spričo tako obsežne in mnogolične snovi niso vsa poglavja enako uravnotežena. Brillantna so npr. poglavja o zgodovini jezika, o akcentu in zlasti o tekstni kritiki; med ožjimi poglavji je še posebno bleščeče napisano npr. poglavje o aspiraciji (II 7), o korektni akcentuaciji (III 11), o lokativu (VI 1). Nekoliko nas razočara poglavje o metriki, zlasti še, ker se v bistvu ukvarja le s heksametrom in pentametrom. Posebno pozornost zasluži poglavje o didaktiki latinščine, saj obravnava področje, ki je pri nas skoraj docela zanemarjeno, a je od njega v veliki meri odvisna usoda latinščine na naših Solah.

Seveda imamo ponekod tudi svoje pripombe. Pri zgodovini jezika bi bila lahko na koncu kot eno od področij, kjer se latinščina še „dobro drži“, omenjena medicina. Sicer zelo bogato dokumentirano poglavje o izgovarjavi nas na koncu nekoliko razočara s svojo črnogledostjo in prakticizmom. Lahko sicer razumemo, da se čuti italijanska filologija spričo bogate humanistične dediščine in močnega vpliva cerkvene latinščine v večji meri obremenjena s tradicionalno izgovarjavo, vendar bi bila velika škoda, če bi prav Italija kot najbolj neposredna dedinja latinistete ostala izolirana od trenda h klasični izgovarjavi, ki se v zadnjih desetletjih uveljavlja povsod po svetu. — Neutemeljena se nam zdi bojazen oziroma odpor proti tekstom srednjeveške in humanistične latinščine v srednješolskih antologijah (str. 306); škoda, ki jo lahko ti teksti povzročijo z morebitnimi jezikovnimi spodrsjlaji, je veliko manjša kot pa korist, ki jo prispevajo k obogatitvi dijakovega kulturnega obzorja.

Analitični bibliografski pregledi na koncu posameznih poglavij so tako bogati, kot ob omejenem obsegu strani sploh morejo biti; isto velja za zadnje, v bistvu bibliografsko poglavje o delovnih pripomočkih. Seveda pa ni bibliografije, zlasti ne selektivne bibliografije, ki ji ne bi mogli še česa dodati. Tako bi bil lahko npr. ob normativnih sintaksah na str. 194 omenjen tudi velikokrat ponatisnjeni in marsikje še mnogo uporabljeni Mengejev *Repetitorium der lateinischen Syntax* (1878). Poleg številnih francoskih študij o latinskem heksametru, ki so navedene na str. 240, bi bile lahko — vsaj z besedo kot H. Drexlerjeve — omenjene tudi ameriške študije G. E. Duckwortha (npr. *Variety and Repetition in Vergil's Hexameters*, *TAPhA* 95, 1964, 9—65; *Studies in Latin Hexameter Poetry*, *TAPhA* 97, 1966, 67—113; *Five Centuries of Latin Hexameter Poetry*, *TAPhA* 98, 1967, 77—150; *A Rare Type of First Foot Dactyl*, *AJPh* 89, 1968, 437—448). Med priročniki o zgodovini filologije (str. 293) bi bil lahko omenjen tudi G. Righi, *Breve storia di filologia classica*.

V zadnjem poglavju bi bil lahko med strokovnimi časopisi, ki se omejujejo na objavljanje recenzij in bibliografije, omenjen tudi avstrijski *Anzeiger für die Altertumswissenschaft* (Innsbruck). Med priročniki pogrešam J. Irmscher, *Praktische Einführung in das Studium der Altertumswissenschaft* (Berlin 1954), med leksikoni pa *Reallexikon für Antike und Christentum* (Stuttgart 1950), *Lexikon der Alten*

Welt (Zürich-Stuttgart 1965) in vzhodnonemški Lexikon der Antike (Leipzig 1971). Slovarjem srednjeveške latinščine se bo moral pridružiti tudi naš Lexikon Latinitatis Medii Aevi Iugoslavije (Zagreb 1969) in še kateri (npr. poljski); za čuda ni omenjen Du Cange. Med slovarji iz modernih jezikov v latinščino pa pogrešam odlični Gütlingov nemško-latinški slovar, ki je izšel pri založbi Langenscheidt (1918, 1966). Nekje bi moral najti svoje mesto tudi nepogrešljivi W. Schulze, Zur Geschichte lateinischer Eigennamen (1904). Med literarnimi zgodovinami bi bil lahko omenjen tudi K. Büchner, Römische Literaturgeschichte (1957). Seveda smo nekako že navajeni, da se slovanska strokovna literatura na zahodu ne omenja (*Slavica non leguntur*), čeprav je to škoda, ne toliko za nas, ki smo prikazšani na publiciteti, temveč bolj za zahodnjake, ki so s tem prikrajšani v svojem obzorju; naj omenim samo nekaj rimskih literarnih zgodovin (ruska Deratani 1954), ruska Soboljevskij — Grabar-Passek — Petrovskij 1959, srbska Budimir — Flašar 1963), ki jih lahko dostojno postavimo ob stran marsikateremu zahodnemu priročniku, a jih zaman iščemo ne samo v Propeдевtiki, temveč tudi v izrazito literarnozgodovinskih publikacijah.

K. Gantar, Ljubljana.

COLLOQUIUM DIDACTICUM CLASSICUM QUINTUM

(Gent, 3.—7. septembra 1973)

Metode poučevanja latinščine in grščine so marsikje še precej okostenele in se že stoletja niso bistveno spremenile; to je brez dvoma tudi eden vzrokov, zakaj je pouk klasičnih jezikov v zadnjih desetletjih tako hudo nazadoval. Če naj ta pouk obdrži svoje mesto v splošno izobraževalnem sistemu tudi v prihodnje, mora vsekakor kar najbolj racionalizirati svoje metode, odvreči ves nepotrebni balast in po najkrajši možni poti pripeljati učenca do končnega cilja, to je do branja in interpretacije antičnih tekstov v izvirniku.

Iz tega spoznanja se je porodila potreba po intenzivnejšem preučevanju metodike klasičnih jezikov, stroke, ki je pri nas precej zanemarjena. Nasprotno pa imajo drugod po svetu tudi že posebne seminarje za preučevanje metodike, ki skrbе za ustrezno praktično pedagoško in didaktično izobrazbo študentov klasične filologije in ki spremljajo njihov razvoj tudi pozneje, v šolski praksi.

Eno takšnih središč se je izoblikovalo tudi v Gentu (Gand), slovitem flamskem univerzitetnem in kulturnem središču; to je seminar za posebno metodiko starih jezikov, ki ga vodi prof. J. Veremans z asistentko H. Coppens-Ide. Seminar izdaja dve periodični publikaciji — *Didactica Classica Gandensia* in *Documentatio Didactica Classica*. Iz tega seminarja je izšla pred desetimi leti pobuda za organiziranje posebnih didaktičnih kolokvijev; tu je bil prvi tak kolokvij leta 1963 in letos ponovno peti kolokvij te vrste; trije vmesni kolokviji pa so se zvrstili v Amsterdamu, Cambridgeu in Frankfurtu.

Letočni kolokvij je bil posvečen problemom latinske in grške lektire v srednjih šolah. Na kolokviu je sodelovalo nekaj čez 200 udeležencev, od tega jih je bila polovica iz Belgije, drugi pa iz tehle držav: Avstrija (36), Nizozemska (29), Zvezna republika Nemčija (19), Velika Britanija (13), Francija (2), Danska (1), Južna Afrika (1), Jugoslavija (1). Skoraj istočasno je bil na Malti *Conventus omnium gentium linguae litterisque Latinis fovendis*, v Nemčiji pa zborovanje nemških klasičnih filologov; ta časovna kolizija je vzrok nizke udeležbe ali popolne odsotnosti številnih držav. Obenem pa nas to opozarja, da bo treba urnike posameznih znanstvenih srečanj v prihodnje boljе sinhronizirati.

Delo kolokvija je potekalo na plenarnih zasedanjih in v šestih diskusijskih skupinah. Na plenarnih zasedanjih je bilo prebranih devet predavanj, in sicer: A. Primmer, Rhetorik als Thema der Cicerolektüre; D. Tj. Sieswerda, Curriculum and Fundamental Objectives; B. W. Kay, Classical Literature in Schools-topics and genre; G. Lagarrigue, L'enseignement de la civilisation latine par les textes; K. Gantar, Die lateinische Lektüre in Jugoslawien, insbesondere in Slowenien; W. Heilmann, Möglichkeiten der Sprachreflexion bei der Lektüre von Texten; M. Pinnoy,